

Аналіз діяльності підприємства

Лазоренко Т.В.

доц., к.э.н. НТУУ «КПІ»

Токарев М.Л.

студент ФММ НТУУ «КПІ»

ОСНОВНЫЕ ПОДХОДЫ К УПРАВЛЕНИЮ ПЕРСОНАЛОМ

В данной статье проанализированы сущность основных подходов к управлению персоналом, исследована роль кадровых отношений в системе управления персоналом. Определено, что управление человеком в организации исключительно сложное, но в то же время ответственное и важное для организации дело.

Ключевые слова: персонал, управление персоналом, подходы, кадровые отношения, руководство, работники

Lazorenko T.V, Tokarev M.L.

BASIC APPROACH TO HUMAN RESOURCE MANAGEMENT

This paper explores the nature of the main approaches to management, investigated the role of human relations in the system management. Determined that the management person in the organization only difficult, but at the same time responsible and important to the organization right.

Keywords: personnel, personnel management approaches, human relations, management, employees.

Макалюк І.В.

аспірант НТУУ «КПІ»

Кувшинова А.О.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

АНАЛІЗ ВЕЛИЧИНИ, СТРУКТУРИ ТА ДИНАМІКИ ТРАНСАКЦІЙНИХ ВИТРАТ НА МАШИНОБУДІВНОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

У статті обґрунтовано необхідність здійснення оцінки та аналізу трансакційних витрат підприємств у зв'язку із постійним зростанням їх частки в загальній структурі витрат, що пов'язано з розвитком ринкового середовища. Встановлено, що одним із найважливіших резервів підвищення продуктивності і ефективності виробництва та максимізації прибутку є оптимізація трансакційних витрат підприємства, яка полягає у виявленні та мінімізації непродуктивних зайвих витрат. Проведено аналіз величини, структури та динаміки трансакційних витрат вітчизняного машинобудівного підприємства. Встановлено, що значну частку в структурі трансакційних витрат досліджуваного підприємства займають саме

непродуктивні витрати, такі як втрати від операційних курсових різниць, визнані штрафи, пені, неустойки та нестачі і втрати від псування цінностей, які є для підприємства збитками. Зазначено, що аналіз трансакційних витрат може бути використаний як складовий елемент формування системи управління витратами з метою підвищення ефективності виробничо-господарської діяльності підприємств.

Ключові слова: трансакційні витрати, машинобудівне підприємство, величина, структура, динаміка.

Вступ. На сучасному етапі в Україні спостерігається процес інтенсивного формування ринкових відносин, невід'ємним етапом якого є розвиток підприємницької діяльності. Взаємодія підприємств між собою, а також з іншими елементами інституціонального середовища неможлива без виникнення трансакційних витрат, які, власне, і забезпечують цю взаємодію. Роль, яку відіграють трансакційні витрати в економіці України, важко переоцінити. З розвитком суспільства, яке супроводжується розширенням відносин з приводу обміну прав власності, товарів та послуг, а також розвитком науково-технічного прогресу, відбувається постійне збільшення трансакційних витрат в загальній структурі витрат вітчизняних підприємств, в тому числі і в галузі машинобудування, яка є для України пріоритетною. Тому питання оцінки та аналізу трансакційних витрат на сьогодні для підприємств є досить актуальним.

Вивченню природи трансакційних витрат присвячені праці таких науковців як Р. Коуз, Дж. Коммонс, А. Шаститко, Р. Пустовійт, А. Олейник, Л. Базалієва [2], О. Шепеленко [4] та ін., які досліджували зміст даної категорії та види витрат. Проблемами оцінки трансакційних витрат займалися Г. Макухін, Т. Склярук, І. Булеєв, О. Власенко, В. Кокорєв, Е. Сото та ін.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати величину, структуру та динаміку трансакційних витрат на машинобудівному підприємстві.

В процесі дослідження використовувалися методи статистичного, графічного та табличного аналізу, метод середніх і відносних величин для вивчення, групування та наочного відображення емпіричних даних, які відображають тенденції зміни трансакційних витрат на машинобудівному підприємстві.

Результати дослідження. Стійка діяльність підприємства в сучасних умовах ринку залежить від його внутрішніх можливостей ефективно використовувати всі наявні ресурси. Одним із найважливіших резервів підвищення продуктивності і ефективності виробництва і максимізації прибутку є оптимізація трансакційних витрат підприємства, яка полягає у виявленні та мінімізації непродуктивних зайвих витрат [3].

Склад трансакційних витрат підприємств досить різноманітний. Відрізняється також їх характер та відношення до виробничого процесу.

Проаналізуємо величину, структуру та динаміку трансакційних витрат на машинобудівному підприємстві.

Дані про трансакційні витрати отримуємо із існуючої на підприємстві бухгалтерської та фінансової звітності (табл.).

Аналізуючи величину, структуру та динаміку трансакційних витрат досліджуваного машинобудівного підприємства за 2009-2011 рр. (табл. 1), можна зробити висновок, що впродовж аналізованого періоду спостерігається тенденція до поступового збільшення трансакційних витрат.

Таблиця

Величина, структура та динаміка трансакційних витрат машинобудівного підприємства за 2009-2011 рр.

Трансакційні витрати	Обсяг витрат, тис.грн			Темп росту, %		Питома вага, %			Абсолютне відхилення, %	
	2009	2010	2011	09/10	10/11	2009	2010	2011	09/10	10/11
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Загальногосподарськ і витрати:										
-витрати на вдоскона-лення технології і організації виробництва	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-витрати на підтвердження якості	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Адміністративні витрати:	180,6	248,8	258,2	137,8	103,8	15	12,9	11,1	-2,1	-1,8
-представницькі витрати	5,4	10,2	7,3	188,9	71,6	0,4	0,5	0,3	0,1	-0,2
-витрати на службові відрядження	38,5	55,4	59,5	143,9	107,4	3,2	2,9	2,6	-0,3	-0,3
-винагорода за професійні послуги (консуль-таційні, інформаційні, аудиторські, юридичні)	2	3,1	2,9	155	93,5	0,2	0,2	0,1	0	-0,1
-витрати на послуги зв'язку (телефонні, поштові та ін.)	54,5	87,8	74,4	161,1	84,7	4,5	4,5	3,2	0	1,3
-плата за розрахунково касове обслуговування та інші послуги банку	80,2	92,4	114,1	115,2	123,5	6,7	4,8	4,9	-1,9	0,1
-витрати на врегулювання спорів у судах	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Продовження табл.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Витрати на збут, в т.ч.:	515	740	873	143,7	118	42,7	38,1	37,6	-4,6	-0,5
- комісійна винагорода за реалізовану прод-ю	4,1	6,7	8,7	163,4	129,9	0,3	0,3	0,4	0	0,1
-виконання робіт з ви-значення радіаційного стану вантажу	0,8	1,5	1,6	187,5	106,7	0,1	0,1	0,1	0	0
-за сертифікат походження	1,2	1,4	1,4	116,7	100	0,1	0,1	0,1	0	0
Інші операційні витрати:	474	816	1187	172,2	145,5	39,3	42	51,2	2,7	9,2
-витрати на дослідження і розробки	386	387	829	100,3	214,2	32	19,9	35,7	-12,1	15,8
-сумнівні та безнадійні борги	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-втрати від операційних курсових різниць	75	290	354	386,7	122,1	6,2	14,9	15,3	8,7	0,4
-нестачі і втрати від псування цінностей	1	0	4	0	-	0,1	0	0,2	-0,1	0,2
-визнані штрафи, пені, неустойки	12	139	0	2058	0	1	7,2	0	6,2	-7,2
Фінансові витрати:	35	138	0	394,3	0	2,9	7,1	0	4,2	-7,1
-відсотки за кредит	35	138	0	394,3	0	2,9	7,1	0	4,2	-7,1
-інші фін-ві витрати	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Інші витрати:	0,1	0,3	2,6	300	866,7	0,01	0,02	0,1	0,01	0,08
-витрати, пов'язані з реалізацією фінансових інвестицій	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- витрати, пов'язані з реалізацією необоротних активів	0,1	0,3	2,6	300	866,7	0,01	0,02	0,1	0,01	0,08
- витрати, пов'язані з реалізацією майнових комплексів	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
- втрати від неопераційних курс-х різниць	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ВСЬОГО	1204	1943	2320	161,3	119,4	100	100	100	-	-

Другими за обсягом є витрати на дослідження й розробки, частка яких становила 32 % (386 тис.грн) у 2009 р., 19,9 % (387 тис.грн) у 2010 р. та 35,7 % (829 тис. грн.) у 2011 р. Третю позицію займають втрати від операційних курсових різниць, що склали 6,2 % (75 тис.грн) у 2009 р., 14,9 % (290 тис.грн) у 2010 р. і 15,3 % (354 тис.грн) у 2011. Четвертою за обсягом є плата за розрахунково-касове обслуговування та інші послуги банку, що становить 6,7 % (80,2 тис.грн) у 2009 р., 4,8 % (92,4 тис.грн) у 2010 р. і 4,9 % (114,1 тис.грн). На рівні 4,5 %, 4,5 %, 3,2 % або 54,5, 87,8 і 74,4 тис.грн перебувають витрати на послуги зв'язку у 2009, 2010 та 2011 рр. відповідно. Питома вага інших видів трансакційних витрат на досліджуваному підприємстві є ще нижчою. Збільшення трансакційних витрат підприємства у 2010 р. порівняно з 2009 р. було спричинене, головним чином, зростанням витрат на збут на 225 тис.грн, що становить 43,7 %, та витрат від операційних курсових різниць на 215 тис.грн, що становить 286,7 %. А збільшення трансакційних витрат у 2011 р. порівняно з 2010 р. відбулося за рахунок зростання тих же витрат на збут на 133 тис.грн, що становить 18 %, і витрат на дослідження і розробки на 442 тис.грн, що становить 114,2 %.

Динаміку трансакційних витрат машинобудівного підприємства за 2009-2011 рр. зображено на рис.

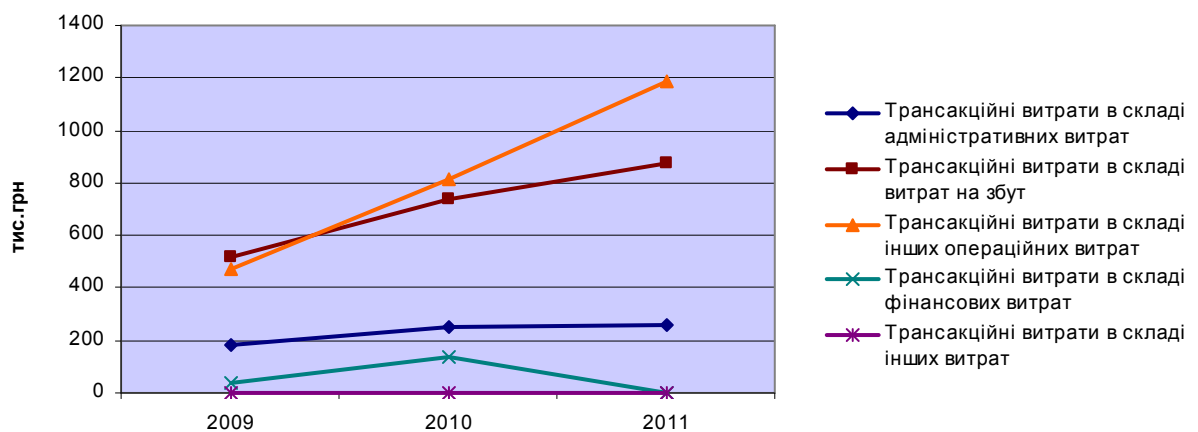

Рис. Динаміка трансакційних витрат машинобудівного підприємства за 2009-2011 рр.

Як видно з рис., найбільші трансакційні витрати підприємства спостерігаються у складі інших операційних витрат та витрат на збут. Впродовж аналізованого періоду на ВАТ «Темп» спостерігається тенденція до поступового зростання трансакційних витрат у складі адміністративних, збутових, інших операційних та інших витрат, а у складі фінансових – до зниження.

Таким чином, з результатів аналізу видно, що в цілому тенденція трансакційних витрат на підприємстві непогана. Однак, варто звернути увагу на деякі категорії витрат, наявність яких є негативним явищем у виробничо-господарській діяльності підприємства, оскільки ці витрати є непродуктивними і ведуть до надмірного витрачання коштів. До них

належать: 1) втрати від операційних курсових різниць, загальна величина яких впродовж аналізованого періоду зросла. Це – непередбачувані втрати від активів і зобов'язань операційної діяльності підприємства внаслідок зміни курсу гривні до іноземної валюти, що перераховуються на дату здійснення операцій [1]. А втрати, як відомо, це прямі грошові збитки, від яких не варто очікувати результату; 2) нестачі і втрати від псування цінностей, які також є збитками для підприємства; 3) визнані штрафи, пені, неустойки, які мали місце у 2009-2010 рр. Зазначені статті витрат є, так звані, безрезультативним тягарем для підприємства, якого необхідно уникати з метою покращення фінансових результатів діяльності підприємства.

Висновки. Безумовно, на сучасному етапі розвитку ринкового середовища трансакційні витрати займають дедалі більшу частку в загальній структурі витрат підприємства. Без здійснення трансакційних витрат жоден суб'єкт господарювання не зможе вести свою діяльність, оскільки не буде взаємодіяти з іншими елементами інституціонального середовища. Проте, не всі трансакційні витрати є продуктивними для підприємства. Тому з метою уникнення в майбутньому таких витрат суб'єктам господарювання необхідно здійснювати аналіз трансакційних витрат для наочного відображення тенденцій їх зміни та вибору напрямів оптимізації.

Наукова новизна дослідження полягає в систематизації процесу аналізу складу трансакційних витрат машинобудівних підприємств на основі даних інформаційної системи бухгалтерського обліку та звітності.

Результати дослідження можуть бути використані в процесі практичної діяльності підприємств як складовий елемент формування системи управління витратами з метою підвищення ефективності їх виробничо-господарської діяльності.

Список використаних джерел

1. Наказ Міністерства фінансів України «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» № 193 від 10.08.2000 р.
2. Базалієва Л.В. Науково-теоретичні та методичні основи управління трансакційними витратами підприємства: [монографія] / Л.В. Базалієва.–Харків: Вид. ХНЕУ, 2009. – 164 с.
3. Бодров О.Г. Анализ трансакционных издержек (непроизводительных затрат) на машиностроительном предприятии / О.Г. Бодров, А.И. Фазлыева // Вестник КГФЭИ. – 2006. – № 1 (2). – С. 32-36.
4. Шепеленко О.В. Трансакционные издержки в переходной экономике: проблемы теории и практики: [монографія] / О.В. Шепеленко; МОН України. Донецкий нац. ун-т економіки и торговли шимени Михаила Туган-Барановского. – Донецк, 2007. – 360 с.

Макалюк І.В., Кувшинова А.О.

АНАЛИЗ ВЕЛИЧИНЫ, СТРУКТУРЫ И ДИНАМИКИ ТРАНСАКЦИОННЫХ ИЗДЕЖЕК НА МАШИНОСТРОИТЕЛЬНОМ ПРЕДПРИЯТИИ

В статье обоснована необходимость осуществления оценки и анализа транзакционных издержек предприятий в связи с постоянным ростом их доли в общей структуре затрат, что связано с развитием рыночной среды. Установлено, что одним из важнейших резервов повышения производительности и эффективности производства и максимизации прибыли является оптимизация транзакционных издержек предприятия, которая заключается в выявлении и минимизации непроизводительных лишних затрат. Проведен анализ величины, структуры и динамики транзакционных издержек отечественного машиностроительного предприятия. Установлено, что значительную долю в структуре транзакционных издержек исследуемого предприятия занимают именно непроизводительные расходы, такие как потери от операционных курсовых разниц, признанные штрафы, пени, неустойки и недостачи и потери от порчи ценностей, которые являются для предприятия убытками. Отмечено, что анализ транзакционных издержек может быть использован как составной элемент формирования системы управления затратами с целью повышения эффективности производственно-хозяйственной деятельности предприятий.

Ключевые слова: транзакционные издержки, машиностроительное предприятие, величина, структура, динамика.

Makalyuk I.V., Kuvshinova A.

ANALYSIS OF SIZE, STRUKTURE AND DYNAMICS OF TRANSACTION COSTS AT AN ENGINEERING COMPANY

The article substantiates the need for assessment and analysis of transaction costs of enterprises in connection with the continuing increase in their share in the total costs associated with the development of the market environment. Found that one of the most important reserves increase productivity and efficiency and profit maximization is the optimization of transaction costs of the enterprise, which is to identify and minimize unproductive inexpensively. The analysis of the size, structure and dynamics of transaction costs of domestic machine-building enterprise. Found that a significant share in the transaction costs of the investigated companies occupy exactly overhead, such as costs of operating foreign exchange differences recognized in fines, penalties and shortages and losses from property damage, which is a loss for the company. Emphasized that the analysis of transaction costs can be used as part of the formation of a system of cost management to improve the efficiency of production and economic activity.

Keywords: transaction costs, building enterprise value, structure, dynamics.

Пічугіна М.А.

ст. викладач ФММ НТУУ «КПІ»

Швед Г.М.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

НАУКОВИЙ ПАРК «КИЇВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО РОЗВИТКУ

Стаття присвячена дослідженню проблем розвитку наукових парків в Україні. Приділено увагу головному науковому парку України «Київська політехніка». Наведено приклади вирішення певних проблем в зарубіжних країнах, особливо у сфері фінансування проектів. Запропоновано заходи щодо покращення ситуації з науковими парками в Україні.

Ключові слова: інновація, інноваційна діяльність, науково-технічний прогрес, науковий парк, дослідний університет, високотехнологічні підприємства, венчурні фонди.

Вступ. Інноваційний розвиток економіки неможливо уявити без розвитку освіти, науки та інновації. Саме наукові парки об'єднують ці складові у єдину систему, без якої не можливий розвиток підприємництва та економіки країн. Незважаючи на інтерес вітчизняних науковців до теми (А. В. Андріянов, М.М. Іванов, С.Р. Колупаєв; А. В. Каратаєв, В.К. Васенко, О.А. Мазур; В. П. Семиноженко. Д.В. Табачник та інші) в Україні, де потенціал наукових парків не використовується на повну, розгляд даної проблематики носить актуальний характер.

Постановка задачі. Мета статті – дослідити роль, яка відводиться науковому парку у процесі становлення інноваційної економіки держави, проаналізувати сучасні проблеми в розвитку наукового парку «Київська політехніка» запропонувати можливі ходи вирішення основних проблем.

Результати дослідження. Інноваційні процеси, що відбуваються у суспільстві, спонукають до перетворення результатів науково-дослідних робіт у нові технології, товари та послуги. Для забезпечення цього процесу має існувати інфраструктура, до складу якої входять інноваційні структури різних типів – інноваційні центри, бізнес-інкубатори, технопарки, технополіси, наукові парки, території пріоритетного розвитку, інвестиційні та венчурні фонди. Такі структури прискорюють інноваційний цикл: нова ідея – дослідний зразок – патентування – впровадження у виробництво – комерціалізація [5].

Внаслідок непослідовності у проведенні державної інноваційної та науково-технічної політики Україна має тенденцію до відставання в інноваційному розвитку від розвинених країн світу. Так, згідно з рейтингом Всесвітнього економічного форуму у 2012 р. у рейтингу конкурентоспроможності серед 144 країн Україна посіла 73 місце, у сфері інноваційного розвитку – 58, за оснащеністю підприємств сучасними